

Oponentský posudek
Minami Toyoshima
Diplomová magisterská práce
Motivy psaní a podepisování v hrách Václava Havla

Minami Toyoshima se ve své magisterské práci nazvané *Motivy psaní a podepisování v hrách Václava Havla* zabývá jazykem Havlových her, respektive zabývá se tím, jak se motivy psaní a podepisování promítaly nejen do Havlových her, ale i do jeho života. Autorka zjišťuje, že u Havla prostřednictvím motivů psaní a podepisování symbolizuje psaný jazyk různé věci, a to bez ohledu na sám obsah psaní. Diplomantka se tedy zabývá působením tohoto jazyka zpětně, jeho niternými aspekty, samotnými jazykovými kořeny, deiktickými odkazy, a jak toto vše působilo na samo Havlovo psaní. Už předem je třeba říci, že úvaha Minami Toyoshimaové má vysokou odbornou úroveň, a zcela jistě splňuje všechny nároky, které jsou na závěrečnou magisterskou práci na českých vysokých školách kladeny. Autorka ke zvolenému tématu přistoupila fundovaně a také velmi zodpovědně. Důkladně nastudovala řadu starších i novějších statí o Havlově vyjadřovacích prostředcích a o komunikačním modu, který byl pro Havla charakteristický a který autor ve svých hrách v různých modifikacích používal, o nichž ale ve své práci pouze nereferuje, nýbrž nakládá s nimi smysluplně a odborně na výši. Autorka navíc nevěnuje svou pozornost pouze jazyku v užším slova smyslu, ale i jeho vlivu na autorovo myšlení a obrazivost.

Toyoshima si svou úvahu si rozdělila do čtyř částí. V té první diplomantka nastiňuje výchozí předpoklady svého výzkumu a stanovuje velmi pečlivě svůj postoj k multi-žánrovosti Havlových děl a analýzou těchto předpokladů pak odhaluje Havlovu tendenci odkazovat se ve svých hrách na různé druhy textů. V této kapitole se také zaměřuje na problematiku stavu jazyka v Havlových dílech, což příznačně pojmenovává jako „záplavu mluvených projevů“, která tvoří pozadí psané komunikace. V druhé kapitole pak autorka nahlíží na události, které jsou spojeny s činností psaní a podepisování a dochází k závěru, že „Právě tyto činnosti byly pro Havla pravděpodobně podstatné a nezbytné.“ V této kapitole se pak prostřednictvím tématu psaní a podepsání snaží zdůraznit a identifikovat vztah mezi životem Václava Havla a jeho dílem. V Havlově způsobu umělecké artikulace se pak pokouší vysledovat některé její specifické rysy, jako jsou: příznačná opakování, zvláštní spisovnost řeči, proklamační dlouhé monology hrdinů typické pro závěrečné scény, přeskokování z jednoho tématu dialogu do druhého, atd. Ve třetí kapitole pak autorka objevuje

v Havlově psaní tři charakteristiky psaného jazyka, které se v evropské humanitní vědě od šedesátých let minulého století bohatě diskutovaly: **zprostředkovanost, manipulace a absence pisatele**. Tyto tři prvky, jež jsou v této kapitole diplomantkou důkladně rozebrány a objasněny, slouží následně k rozboru konkrétních Havlových her ve čtvrté kapitole jako teoretický rámec analýzy. Oněmi vybranými hrami jsou : Ztížená možnost soustředění, Audience a Largo desolato. Analýzy všech tří her začínají popisem už zmiňované „záplavy mluvených projevů“, která se stává pozadím úsilí o psaní či podepisování, dále pak následují analýzy psaného či podepsaného textu v rámci situace této komunikace. Na závěr se pak autorka zaměřuje na metatextovou rovinu, čili zkoumá, jaký vztah měl Havel-autor k textům her, které sám „napsal“. Autorka si k prozkoumání zvolila velmi náročnou oblast a věnovala se jí s mimořádným úsilím. Z hlediska metodologie musela prokázat velkou samostatnost a schopnost orientovat se ve shromážděném materiálu. A to se jí podle mého názoru jednoznačně podařilo. To, kam ve svém výzkumu došla, odpovídá vynaložené práci. Základní východiska a předpoklady, z nichž autorka při formulaci závěrů své práce vychází, a to i v jejích dílčích tématech a argumentaci, jsou zcela jasné. Pro rozbor Havlových her si pak jako východisko zvolila: znak „havlovštiny“. A dochází k názoru, že „Čtení „havlovštiny“ je velmi specifické, protože vyžaduje nový způsob vnímání jazyka, neboť tento jazyk nesplňuje funkci jazyka v běžném slova smyslu. „Havlovština“ neslouží ke komunikaci a nemá detailní nuance, které by bylo možno předpokládat pro přirozený lidský jazyk.“

Text diplomové práce je i po jazykové stránce uspokojivý, a to jak po stránce gramatické a stylistické, tak také z hlediska konkrétních formulací jednotlivých dílčích problémů. Ale našly by se tu i drobné nedostatky. Možná by pro autorku nebylo na škodu, kdyby do svého analytického úsilí zahrnula i jiné texty odkazující k Havlově práci s jazykem, takové, které se netýkají pouze oněch tří vybraných divadelních her, jako je tomu v případě studií Pavla Trenskeho nebo Vladimíra Justa. Mám na mysli především stať Leoše Suchařípy Mutarex gakovom gh Václav Havel dy axajores, otištěnou v roce 1966 v druhém čísle časopisu Divadlo., která se prostřednictvím Havlovy hry Vyrozumění zabývá autorovým jazykem „ptydepe“ ještě mnohem zevrubněji, než autorkou vybrané a citované práce. Také stať Zdeňka Hořínka: Člověk systemizovaný. Divadlo19, 1968, č. 8/9, s. 4 – 11 by jí mohla k sledovanému tématu leccos zajímavého přinést. Ale, jak už jsem napsal v úvodu, úvahu jako celek považuji za velmi dobrou, ba vynikající, a vzhledem k výše uvedeným faktům magisterskou práci Minami Toyoshimy doporučuji k obhajobě se známkou 1.

24. 2. 2024

prof. Jaroslav Etlík

